

Ungdom på drift - hjelpere på leting

Bolig- og velferdskonferansen 2021

**Dahle, faglig rådgiver NAPHA
Sundvolden 23.11.21**

Hva kjennetegner ungdom?

Ungdom er under ombygging

Kroppen endres og utvikles

Endre selvilde - fra barn til voksen

Finne sin egen identitet og sosiale tilhørighet

Ungdomstiden karakteriseres av utprøving og eksperimentering

Ungdom på drift...

Hjelpere på leting...

Tidlig oppdagelse -
tegn og varselsignaler

Tidlig innsats - *predikerer bedre utfall*

Hva er psykisk helse?

"En tilstand av velvære
der individet kan
realisere sine muligheter,
kan håndtere normale
stressituasjoner i livet,
kan arbeide på en
fruktbar og produktiv
måte og har mulighet til å
bidra overfor andre og i
samfunnet" (WHO)

"Den morgenen du våkner uten å kjenne smerte, kan du være sikker på at du er død"

Hva er psykisk uhelse?

- Frykt blir til *angst*
- Sorg blir til *depresjon*
- Ensomhet blir til *fremmedgjøring*
- Forvirring blir til *vrangforestilling*

Når blir fravær av velvære til en psykisk lidelse?

Fra følelse til lidelse, fra tanke til tungsinn

Hva er rusavhengighet?

- Eufori blir til *abstinens*
- Hang-up blir til *hang-over*
- Smertelindring blir til *smertehelvete*
- Kick blir til *overdose*

Fra den frie beruselse
til tvangsmessig atferd?

Ungdom på drift...

Hjelpere på leting...

Ulike problemer/tilstander viser ofte de samme tegnene

Forløp og
alvorlighetsgrad

HOVEDFORLØP 1: Milde og kortvarige problemer

Barn og unge med nedsatt funksjon på grunn av psykiske vansker og/eller rusproblemer, dvs. vansker på viktige livsområder som f.eks. på skolen eller sosialt

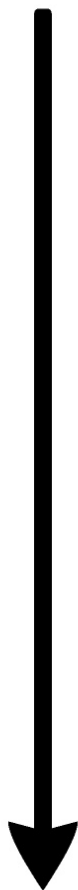
HOVEDFORLØP 2: Kortvarige alv. problemer/ lidelser og langvarige mildere problemer/ lidelser

Barn og unge med diagnostiserbar psykisk lidelse og/eller rusproblematikk

HOVEDFORLØP 3

Alvorlige langvarige problemer/lidelser

Barn og unge med diagnostiserbar psykisk lidelse og/ eller ruslidelser med betydelig nedsatt funksjon, det vil si alvorlige problemer som varer over tid.

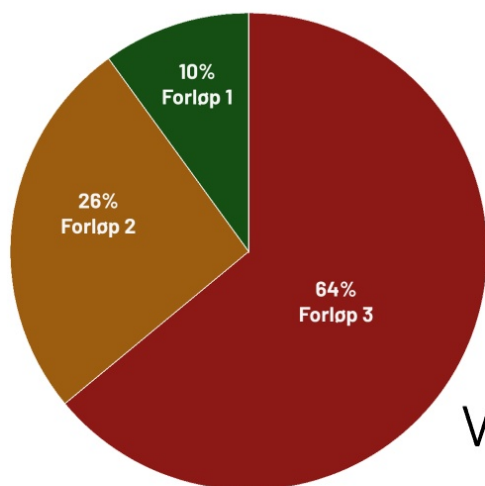

HOVEDFORLØP 1: Milde og kortvarige problemer

Barn og unge med nedsatt funksjon på grunn av psykiske vansker og/eller rusproblemer, dvs. vansker på viktige livsområder som på skolen eller sosialt

Forløp og alvorlighetsgrad

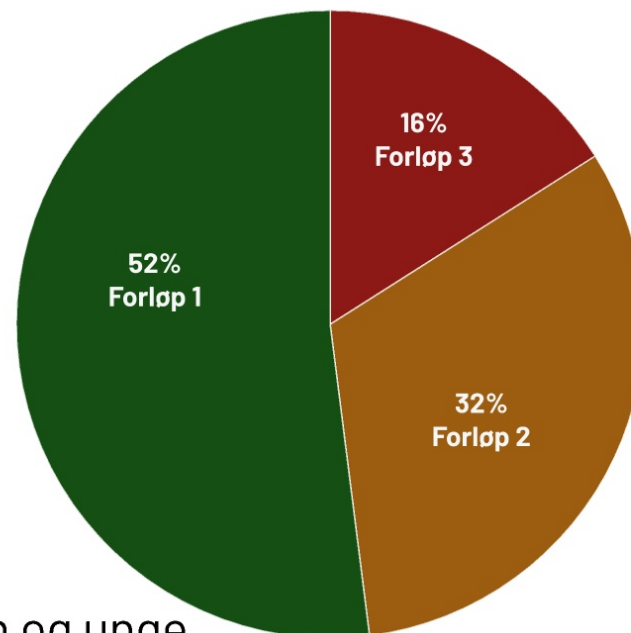
Årsverk

Voksne

Årsverk

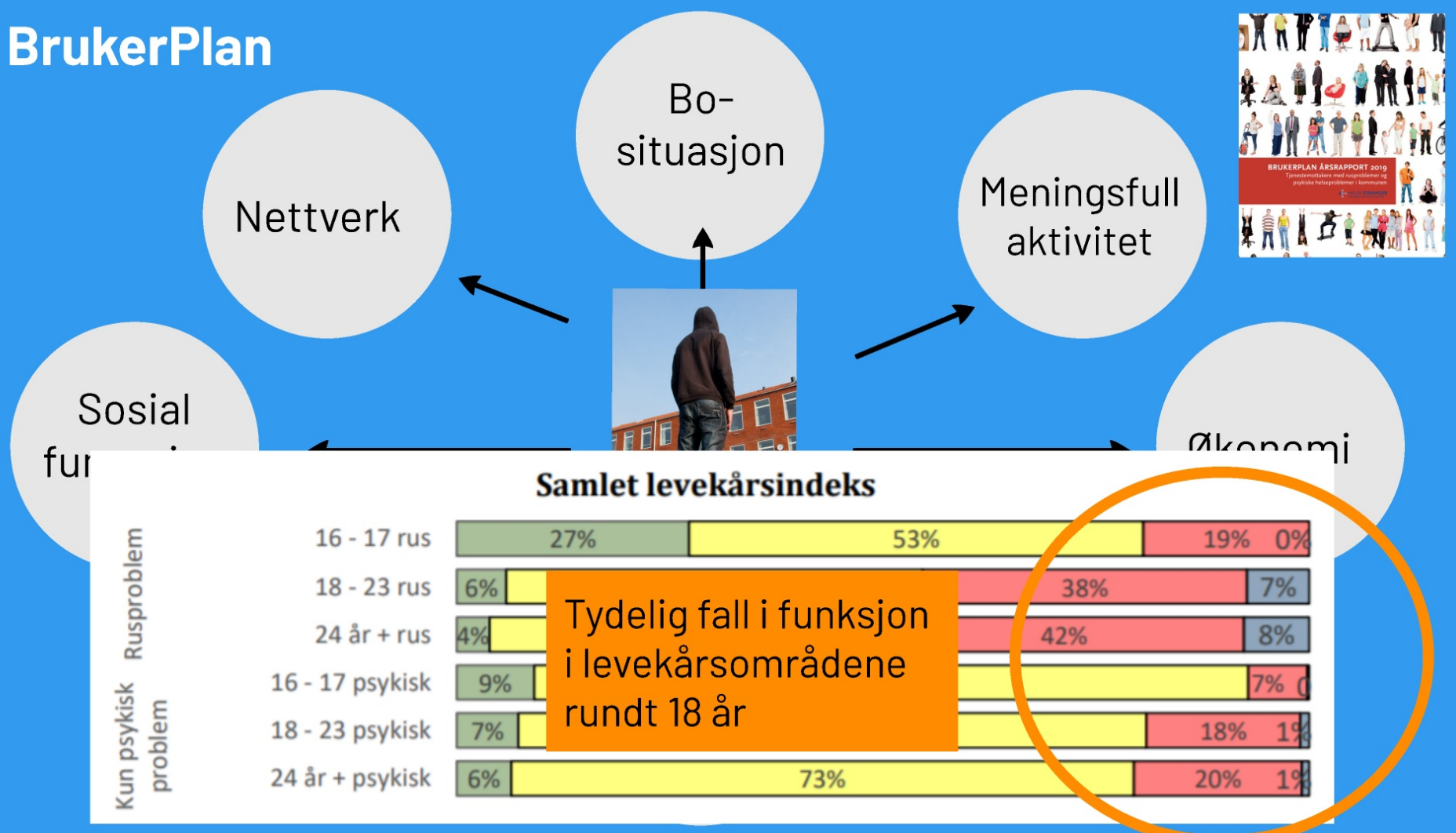

Barn og unge

BrukerPlan

BrukerPlan

Profil - ung bruker med tiltakende problemer

Ungdom i slutten av tenårene. Økende psykiske vansker. Mye indre uro. Problemer med søvn, konsentrasjon og hukommelse. Isolerer seg sosialt. Droppet ut av skolen og tap av tidligere interesser. Selvmordstanker og i perioder selvskading. Synlig deprimert og lite initiativ.

"Mistet sitt gamle jeg"

Profil - ungdom med RoP-problemer

Gutt i slutten av tenårene. Ruset seg siden 12-13 årsalderen. Kontakt med barnevern og politi nesten lenge. Startet med alkohol og cannabis, etter hvert over på hardere stoffer. I perioder nesten grenseløs bruk av rusmidler. Sliter med uro, traumer og søvnproblemer. Konsentrasjonsvansker og atferdsproblemer. Tidlig drop-out fra skolen. To opphold på behandlingsinstitusjon gjennom barnevernet. Skrev seg ut begge steder. Narkogjeld og trøblete økonomi. Inntekt gjennom NAV sosial. Sofasurfer - periodevis bostedsløs. Kontakt med etablerte rusmiljø, men lavt på rangstigen. Lite kontakt med egen familie.

Tverrfaglig innsats,
samarbeid og partnerskap

Individ?

- Lærevansker
- Atfersproblemer
- Rusproblemer
- Tilpasningsproblemer
- Kriminalitet
- Psykiske problemer

Omgivelser?

- Dårlige bomiljø
- Vold og overgrep
- Barndomsbelastninger
- Fattigdom
- Dårlig skolemiljø
- Mobbing og utenforskap

"Umedgjørilige problemer"

- I løpet av livet vil over halvparten i befolkningen oppleve en psykisk lidelse
- I løpet av 12 måneder vil rundt **16-22 %** av den voksne befolkningen ha en psykisk lidelse:
- Angst ca 15 %
- Depresjon ca 10 %
- Rusavhengighet ca 10%

Rus- og psykiske problemer i befolkningen

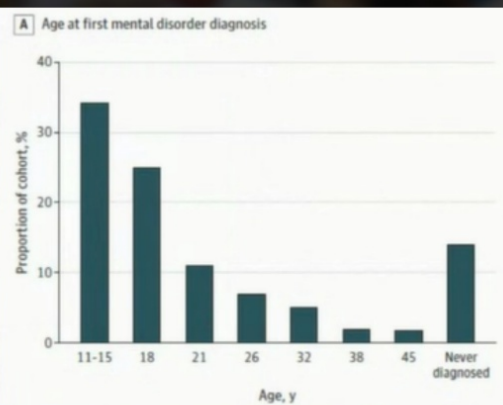
Ca 50% av alle psykiske lidelser rundt 14 års-alderen, mens

75% av de som har utviklet en lidelse, er syke ved 24-årsalderen WHO

Psykiske problemer viktigste årsak til helsetap og uførhet blant unge NAV

Selv mord nest vanligste dødsårsaken i aldersgruppen 15-25 år NSFF 2020

Psykiske problemer viser seg tidlig i livet - og oftere hos jenter

- Selv mord nest vanligste dødsårsaken i
aldergruppen 15-25 år NSFF 2020

Utenforskap i velferdssamfunnet

Norge er blant landene i Europa med lavest ulikhet i befolkningen

Velferdstilbudet til barn og unge i Norge er blant de beste i verden

Meld. St. 14

(2020 - 2021)

Melding til Stortinget

Perspektivmeldingen 2021

Ut av blindsonene

Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge

BarnUnge21

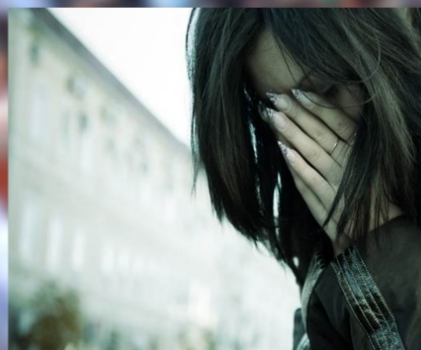
Men noen utfordringer:

- Kvaliteten på tjenestene varierer
- Kvaliteten varierer geografisk
- Kunnskapsgrunnlaget ikke godt nok
- Det mangler en systematisk og helhetlig satsing på kunnskaputvikl.

Utenforskap i velferdssamfunnet

Mest fornøyd: godt voksne og eldre, som er gift, med god økonomi og som er yrkesaktive eller pensjonister. Kvinner skårer høyere på gode relasjoner, men også på høyere på nedstemthet og bekymring

Minst fornøyd: mottakere av sosialhjelp, uføre, arbeidsledige, eller de som opplever dårlig psykisk el. fysisk helse. Sosialhjelpsmottakere seks ganger så stor risiko for lav livstilfredshet som andre

Tilfredshet på samme nivå som fattige land som Ghana og Nepal

Marginalisering og utenforskap som drivkrefter

Ca. 179 000 vanskeligstilte på boligmarkedet, inkl 3 325 bostedsløse

Ca 149 000 arbeidsledige

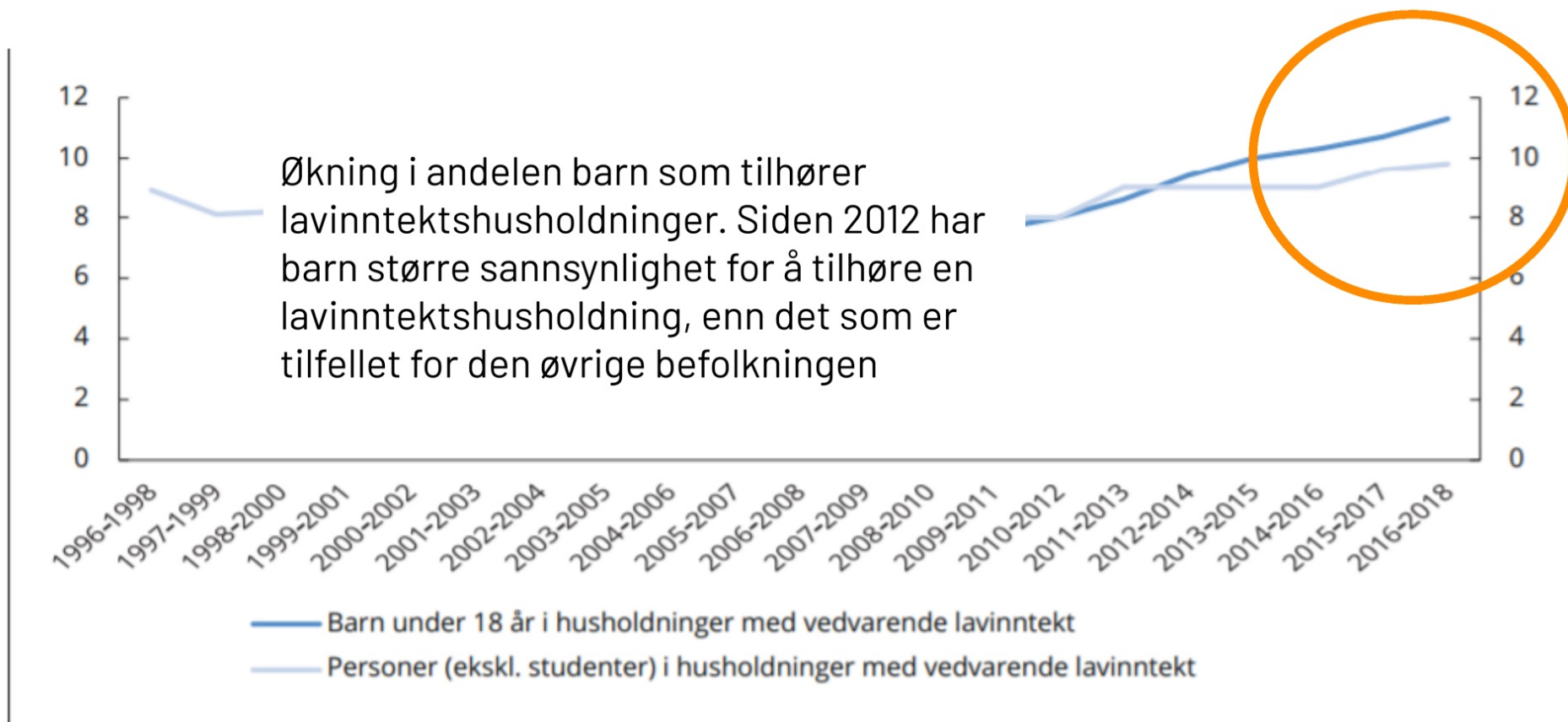
Ca 370 000 mottar uføretrygd

Ca 48 000 har økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt

- 80/20-samfunnet innen boligmarkedet
- Ca. 143 000 barn i husholdninger med lav inntekt, blant disse finnes ca 34 000 som leier og bor trangt
- Økende økonomiske forskjeller mellom innbyggerne
- Økte forskjeller i tilgang til helsetjenester

Tall: SSB

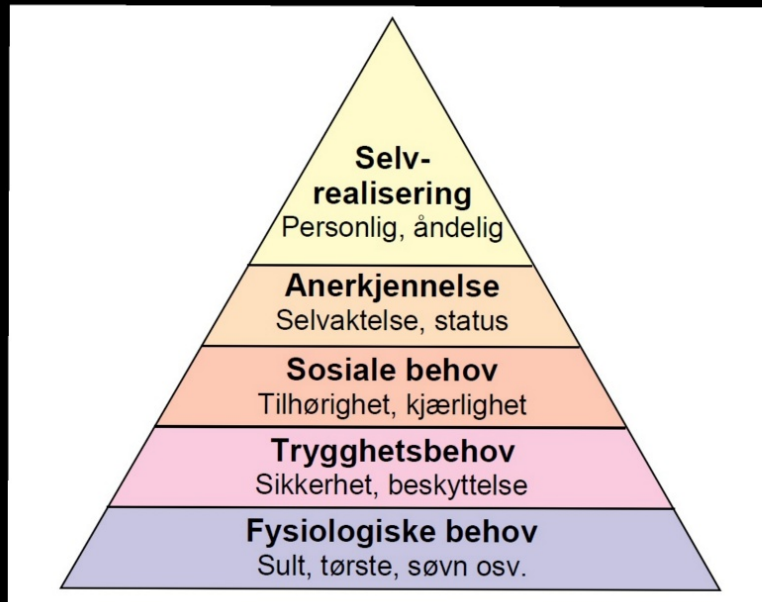

Figur 5.6 Andel med vedvarende lavinntekt.¹ 1996–2018. Prosent

¹ EU-skala 60 pst. Omfatter ikke studenter.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

De grunnleggende behovene i livet

De grunnleggende behovene i livet

Lokalsamfunnet som utgangspunkt for livskvalitet og folkehelse

Bolig og naboskap

Nærmiljø og lokalsamfunn

Barnehage og skole

Utdanning og arbeid

Herdagsaktiviteter,
kultur og fritid

Perspektiver for arbeidet

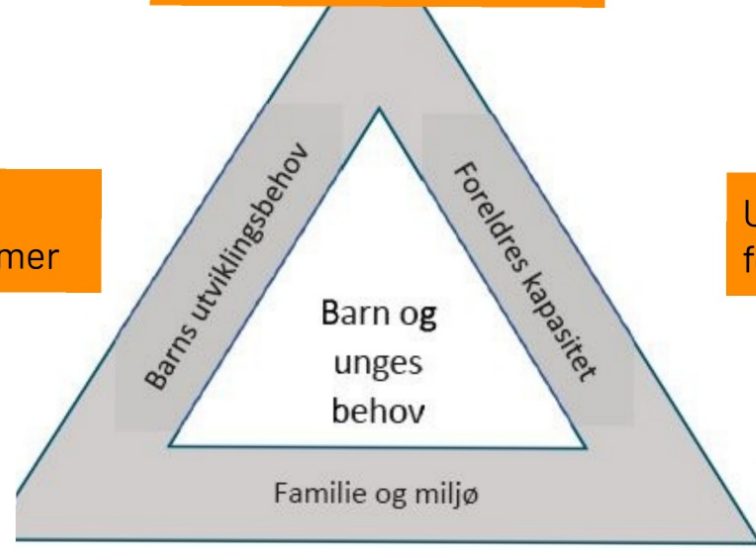
- Helse
- Skole og utdanning
- Utvikle følelser og atferd
- Sosiale relasjoner

Drop-out >
skoleprogrammer

Jenter høyest risiko for angst,
depresjon og spiseforstyrrelser

Gutter høyest risiko for utviklings-
og atferdsforstyrrelser

Kriminalisering >
gjengforebyggende tiltak

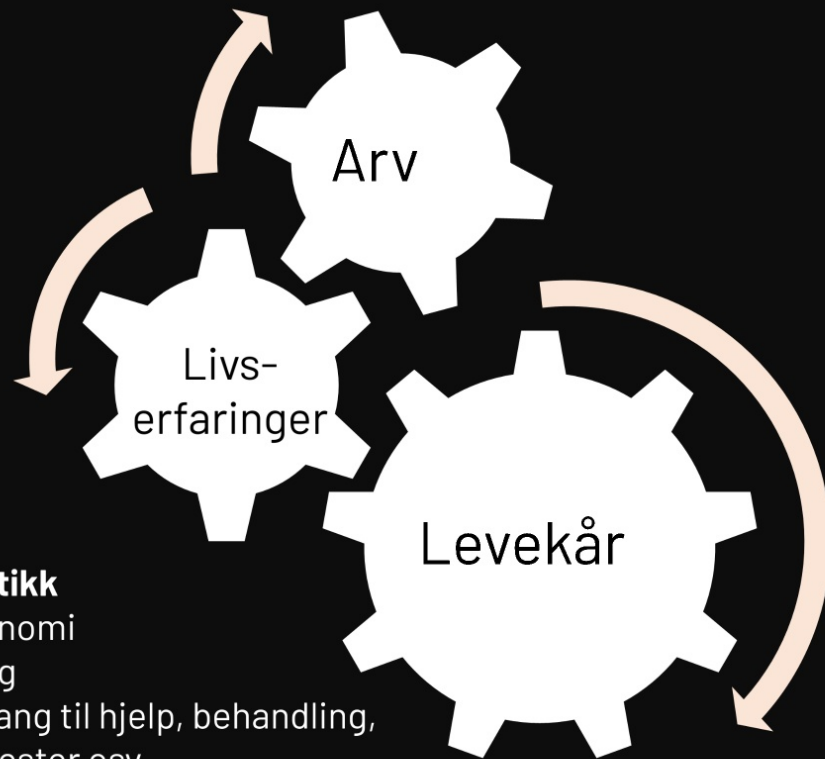
- Omsorgsve
- Stimulans og veiledning
- Følelsesmessig tilgjengelig
- Sikkerhet

Utrygge familieforhold >
foreldreprogrammer

- Familiesituasjon
- Boforhold
- Arbeid og økonomi
- Sosiale nettverk og integrering

Famile- og utviklingssorientert

Årsaker og sammenhenger

Forebygging framfor reparasjon

Ofte kompliserte sammenhenger:

Arv - miljø
Stress - sårbarhet
Levekår - livsstil
Risiko og beskyttelse

Barn og unge utsatt for vold i nære relasjoner

Klare sammenhenger mellom vold og senere fysisk og psykisk uhelse

- 21% har opplevd fysisk vold fra en forelder i løpet av oppveksten
- 1 av 5 har opplevd psykisk vold fra foreldre
- 1 av 20 har opplevd seksuelle overgrep fra en voksen
- 20% har opplevd seksuelle krenkelser fra jevnaldrende
- Familieøkonomi og foreldres vansker med rus, psykisk sykdom eller kriminalitet henger sammen med å ha hatt volds- og overgrepserfaringer i oppveksten

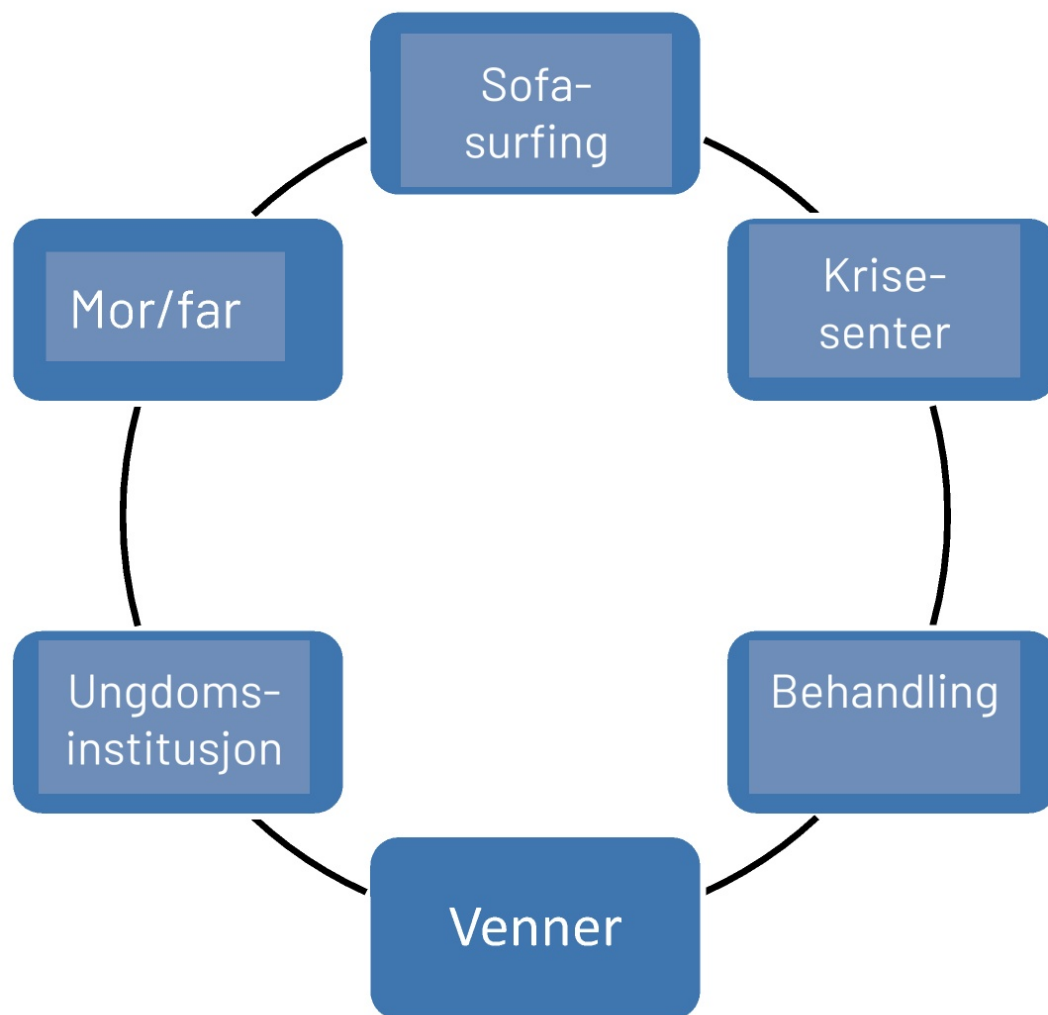
NKVTS 2018

- Fysisk vold
- Seksuell vold
- Psykisk vold
- Omsorgssvikt (neglekt)
- Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Unge på drift..

En god og trygg bolig en forutsetning for å ta tak i andre deler av livet

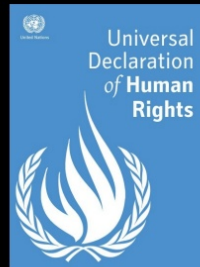

BOLIGEN

**UTGANGSPUNKTET
FOR VÅR LIVSUTFOLDELSE**

**...OG ET
GRUNNLEGGENDE BEHOV OG
MENNESKERETTIGHET**

FNs erklæring om
mennesker-
ettigheter § 25

Selvstendighet

Identitet

Privatliv

Verdighet

Nærhet til andre

Hvile og restitusjon

Frihet og selvbestemmelse

Bolig virker,

men hva er et godt hjem?

Alle med behov for tjenester, skal få hjelp til å mestre boforholdet

Målet for norsk boligpolitikk, jf. Bolig for velferd (Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020)

Den enkelte borger skal få mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 1-1.3

Skille mellom bolig og tjenester

Tjenester skal følger individer - ikke hus!

Respekten for andres hjem

Den profesjonelle gjesten

Hvilken avtale har vi?

Hvem bestemmer hva?

Hvilke dilemmaer kan vi komme opp i?

Hva med skoa?

Bolig løser ikke livets problemer

Uønskede på
besøk

Husleierestanse

Praktiske
problemer
hoper seg opp

Isolasjon og
ensomhet

Fortiden
innhenter en

Nye tap og
krenkelser

Knust av drømmer det aldri blir noe av...

Boligsosialt arbeid = bolig + sosialt arbeid

Tilgang til boliger og botilbud må sikres

Ordinære boliger i vanlige bomiljø

Særskilt tilrettelagte botilbud el.
samlokaliserte boliger kun i helt spesielle
situasjoner, og ikke samlokalisert med voksne

Tilgang til tjenester og sosiale utviklingsarenaer

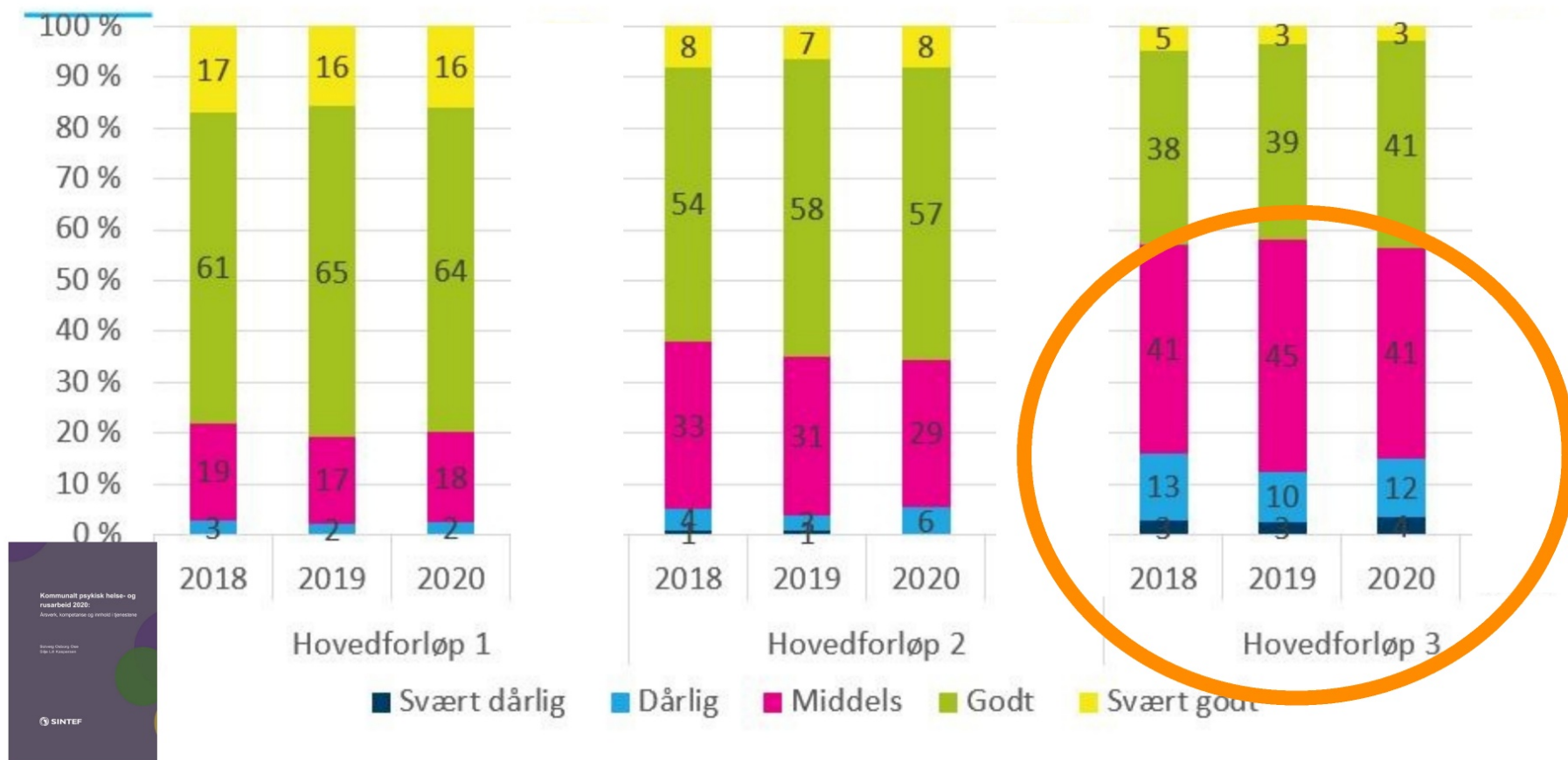

Helhetlig forståelse - individuell tilpasning

Mange (generiske) tjenester, men

Egenvurdering av tilbudet, barn og unge

**Oppgave-
fordeling
mellom
kommune og
spesialist-
helsetjeneste**

Samhandling – stadig tilbakevendende utfordring

Konklusjon: gjenstår mye

Hvor skal man begynne? Et utfordringsbilde blant familier med barn og unge som behøver sammensatte offentlige tjenester

Først publisert: 28.11.2019
Sist faglig oppdatert: 28.11.2019

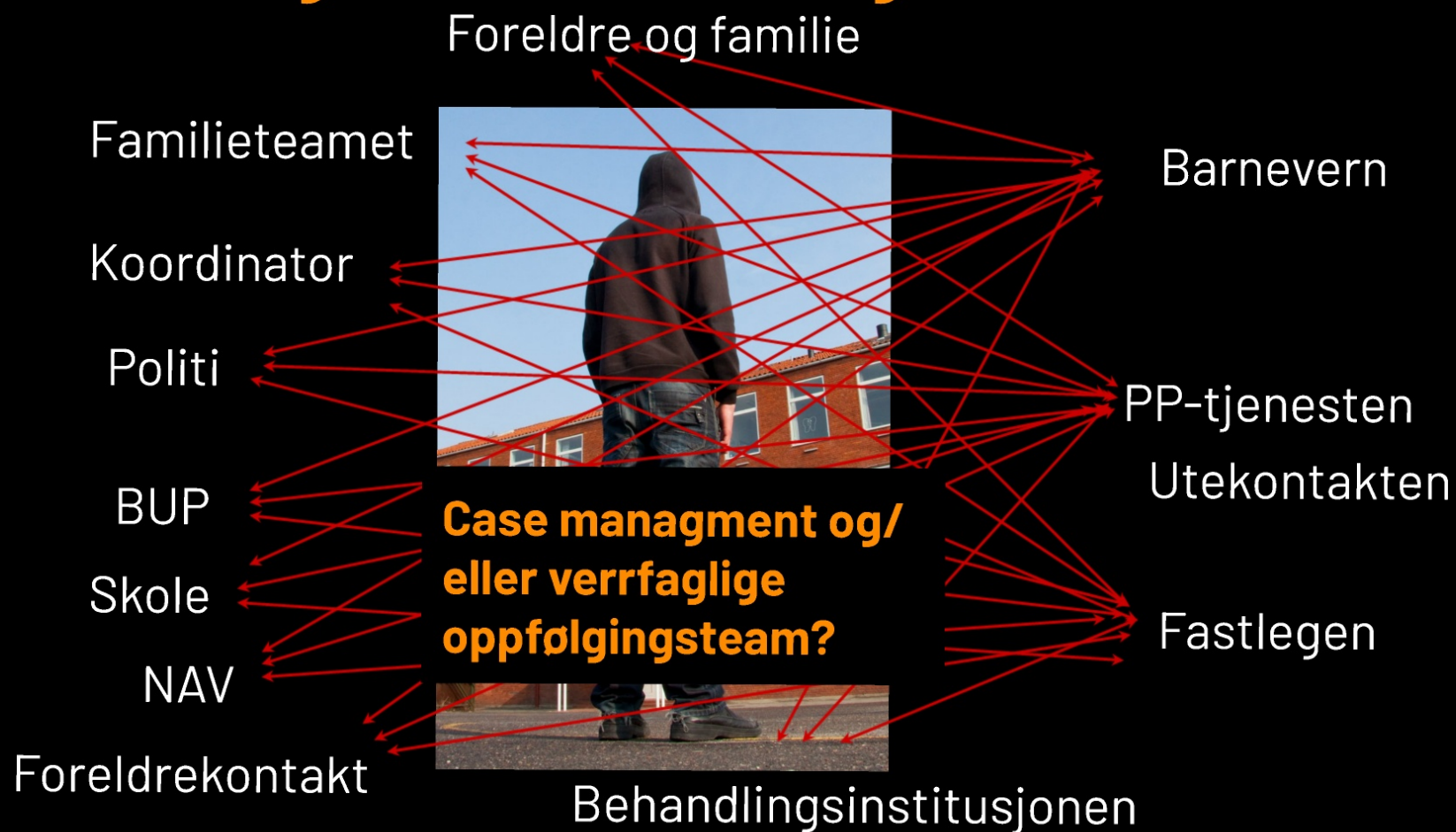
Barn, unge og deres familier trenger:

- Et helhetlig tilbud tilpasset den enkeltes behov
- Trygge overganger og kontinuitet
- Lett tilgjengelig informasjon
- Helhetlig forståelse og oppfølging
- Færre søknader, mer støtte

Modeller, metoder og verktøy

Laget rundt barnet/ungdommen

**Modeller
Metoder
Verktøy**

Kartleggingsverktøy

HKH

DuÅ

DU

MST

KAT

Metodeverktøy

Oppsporingsmodellen

EET

Gode fagfolk jobber metodisk, men det finnes ingen gullstandard eller quick fix som sier: sånn skal vi jobbe!

FAC-modellen

PALS

CAF

FACT-Ung

ICS

MI

Oppfølgingsprogrammer

Foyer

RTI

Dialogiske samtaler

Beh

Utøvereffekten, inkl. kvalitet på relasjon, har større betydning enn metode (Wampold 2010)

Liv er endring...

Å komme seg

Gjenfinne seg sjøl

Friskne til

Skape seg et liv

Tre fram

